

การจัดการชั้นเรียนในยุคการศึกษาเปลี่ยนแปลง

Classroom Management in Transformation of Education

พระครูสิริธรรมนิเทศ, ผศ.ดร.* พระครูวิภัชธรรมวิจิตร** จักรี บางประเสริฐ*

Phrakhrusiridhammanithet* Phrakhruwipatthamwijit** Chakkree Bangprasert*

มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย*

Mahamakut Buddhist university, Sirindhornrajavidyalaya Campus*

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย**

Mahamakut Buddhist university, Mahavajiralongkornrajavidyalaya Campus**

บทคัดย่อ

การจัดการชั้นเรียน เป็นปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้ที่สำคัญ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของผู้เรียน ผู้สอนจะต้องพยายามจัดการชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่าง ราบรื่น และเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียนรู้ ซึ่งในยุคการศึกษาเปลี่ยนแปลง การจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ ควรมีกระบวนการวางแผนและเตรียมการล่วงหน้าแล้วนำไปปฏิบัติใช้ตามความจำเป็น ทั้งเกี่ยวกับ สภาพห้องเรียน พฤติกรรมนักเรียน หรือการสอนของครู เป็นวิธีการปฏิบัติของครูในการจัดการดูแล สภาพบรรยากาศที่เอื้อต่อผู้เรียนและส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูและผู้เรียน ครอบคลุมถึงการ จัดบรรยากาศทั้งทางอารมณ์และสังคม การปรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของผู้เรียน เพื่อให้สามารถ เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การจัดการชั้นเรียน, การศึกษาเปลี่ยนแปลง

Abstract

Classroom management is important to promote learning. to affects student performance. teachers will need to try to classroom management and encourage to teaching and learning process neatly and achievement. in transformation of education the effective classroom management should be plan process and prepare to advance practice about the classroom, student behavior or teaching. It is the

teacher's approach to managing the facilitates climate to learners and encourage good relationships between teachers and learners. climate management to emotional and social atmosphere. adjustment of problematic behavior of learners to be able to learn effectively.

Keyword : Classroom Management, Transformation of Education

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมโลกประสบปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 หรือเรียกอีกอย่างว่า โควิด- 19 ทำให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง ทุกภาคส่วน ในวงการศึกษา ต่างได้รับผลกระทบที่รุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทย การเลื่อนการเปิดทำการเรียนการสอน ทำให้ระบบทุกอย่างมีความคลาดเคลื่อน ซึ่งมีส่วนต่อการส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนการสอนที่อาจไม่เต็มประสิทธิภาพมากนัก เนื่องด้วยความจำกัดทางเทคโนโลยี เวลา สถานที่ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เมื่อวิกฤตการณ์ของโรคไวรัสโคโรนา ได้ส่งผลกระทบต่อวงการศึกษาเช่นนี้ กระบวนการเรียนการสอนย่อมมีผลกระทบในเชิงประจักษ์ การจัดการชั้นเรียน ก็ได้ถูกปรับให้เข้ากับสถานการณ์ เพื่อเป็นการป้องกันการแพร่ระบาดโรคดังกล่าวด้วย ซึ่งครูต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน และการเรียนรู้ในยุคที่เปลี่ยนแปลง จึงทำให้วิธีการเรียนการสอนและสื่อการสอนเปลี่ยนแปลงไป ครูจะใช้วิธีการสอนแบบเดิมไม่ได้ ต้องคำนึงถึงความรู้ สิ่ง que ผู้เรียนจะได้รับ ตลอดถึงความปลอดภัยตามที่รัฐได้ประกาศ เทคนิควิธีการถ่ายทอดความรู้ ความจำจากครูสู่นักเรียน ไม่ส่งผลที่เด่นชัดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งการใช้เทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทอย่างมากในวงการศึกษาทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้สามารถชี้แนะและส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดเวลา นอกจากนี้ ครูในอนาคตยังต้องมีความรู้จริงในเรื่องที่สอน และต้องมีเทคนิควิธีการให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ รวมทั้งจัดกิจกรรมเชื่อมโยงความรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอก ฝึกให้นักเรียนทำงานเป็นทีม (Team Work) เป็นนักรอกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การปฏิบัติ และการสร้างแรงบันดาลใจไปพร้อมกัน โดยจะไม่ใช่เป็นผู้รับ (Passive learning) ต้องให้ผู้เรียนเป็นเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและแสดงออกด้วยตนเอง (Active learning) ทั้งนี้การเรียนการสอนดังกล่าวจะสัมฤทธิ์ผลได้ (นวพร ชลารักษ์, 2558, หน้า 64)

การจัดการชั้นเรียน (Classroom Management) เป็นปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้ที่สำคัญ ปัจจัยหนึ่ง ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของผู้เรียน ผู้สอนจะต้องพยายามบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น เรียบร้อย และเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (พงษ์พัชรินทร์ พุฒวัฒน์, 2558, หน้า 2) การจัดการชั้นเรียน เป็นสิ่งสำคัญสำหรับครูหรือผู้สอน เพราะเป็นการสร้างบรรยากาศเบื้องต้นของการเรียนรู้ เมื่อครูหรือผู้สอน ผู้เรียน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กล่าวคือ มีจุดประสงค์เดียวกันในการที่จะเริ่มเรียนรู้ จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ การจัดการชั้นเรียนจึงเป็นเสมือนการสร้างและการรักษาสิ่งแวดล้อมของชั้นเรียน เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งหมายรวมกิจกรรมทุกอย่างที่ครูทำเพื่อจะช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพและนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2548, หน้า 436) โดยเฉพาะนักศึกษาที่จะก้าวสู่ความเป็นครูในอนาคต จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องเรียนรู้การจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพให้เข้าใจ และสามารถปฏิบัติได้อย่างดี

การจัดการชั้นเรียน

1. ด้านความหมาย

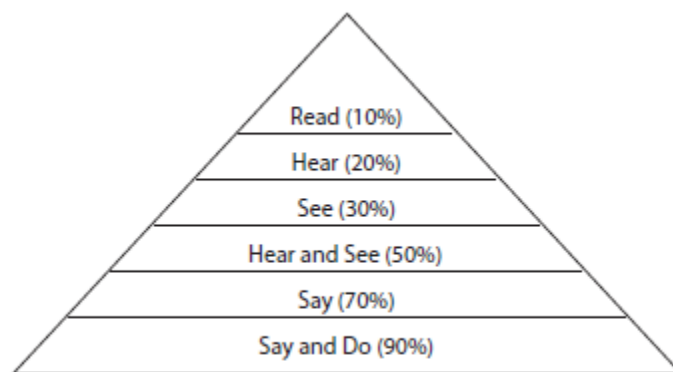
การจัดการชั้นเรียน เป็นการจัดสภาพของห้องเรียนที่ไม่เพียงแต่จะเป็นการตกแต่งห้องเรียนทางวัตถุหรือทางกายภาพให้มีบรรยากาศน่าเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนเท่านั้น แต่การจัดการชั้นเรียนยังมีสิ่งที่ครูจะต้องดำเนินการอีกมากมาย ดังนักวิชาการให้ความหมายของการจัดการชั้นเรียนว่า เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียนของครู ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการห้องเรียน โดยครูที่ดีจะต้องรับผิดชอบในการเปลี่ยนแปลงทั้งเทคนิควิธีการในด้านพฤติกรรมของผู้เรียน รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอน จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสม (Levin and Nolan, 2004, หน้า 1) และเป็นพฤติกรรมของครูในการดำเนินกิจกรรมที่กำหนดขึ้นเพื่อสร้างเสริมการเรียนรู้ของเด็ก การดำเนินกิจกรรมดังกล่าว ประกอบด้วย การจัดระเบียบชั้นเรียน การสร้างกฎเกณฑ์และแนวปฏิบัติในห้องเรียนสำหรับเด็ก วิธีการตอบสนองของครูต่อพฤติกรรมต่างๆ ของเด็ก วิธีการสอน ตลอดจนการสร้างบรรยากาศที่ดีต่อการเรียนรู้ในห้องเรียน (ประสาธ อิศรปรีดา, 2549, หน้า 337) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2554, หน้า 2) ที่ได้แสดงทัศนะไว้ว่า การจัดการชั้นเรียน เป็นกระบวนการวางแผนและเตรียมการล่วงหน้าแล้วนำไปปฏิบัติใช้ตามความจำเป็น ไม่ว่าจะเกี่ยวกับสภาพห้องเรียน พฤติกรรมนักเรียน หรือการสอนของครู ทั้งนี้ เป็นวิธีการปฏิบัติของครูในการบริหาร ดูแลสภาพบรรยากาศที่เอื้อต่อผู้เรียนและส่งเสริม

สัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างครูและผู้เรียน ครอบคลุมถึงการจัดบรรยากาศทั้งทางอารมณ์และสังคม การปรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กเพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศุภิธาน์ รียาพันธ์, 2557, หน้า 1)

ทั้งนี้ จึงสรุปได้ว่า การจัดการชั้นเรียนเป็นกระบวนการของการจัดระบบระเบียบ และนำกิจกรรมของห้องเรียนให้เกิดการเรียนรู้ การบริหารจัดการชั้นเรียนมักจะถูกรับรู้ว่าย่เกี่ยวข้องกับการรักษาระเบียบวินัยและควบคุมชั้นอย่างไรก็ตาม การเข้าใจเช่นนี้ เป็นเรื่องง่ายเกินไป ทั้งนี้เพราะ การบริหารจัดการชั้นเรียนมีหลายสิ่ง ที่มากกว่านั้นนั่นคือ การสร้างและดูแลเอาใจใส่บรรยากาศแวดล้อม

2. ด้านเป้าหมายการจัดการชั้นเรียน

ผู้สอน จำนวนไม่น้อยไม่สามารถที่จะควบคุมชั้นเรียนหรือสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียนได้ แม้ว่าจะมีความรู้ความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างดี ทำให้การเรียนการสอนนั้นไม่สัมฤทธิ์ผล ซึ่งสอดคล้องกับ Peace Corps (2002, หน้า 50) ที่ได้แสดงผลการวิจัยในปี 1969 ของ Edgar Dale ที่เกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ว่า การอ่าน 10 % การได้ยิน 20 % การได้เห็น 30 % การได้ยินและได้เห็น 50% การได้พูดคุย 70 % การได้พูดคุยและได้ทำ 90%

ที่มา : Dale, E. Audio-Visual Methods in Teaching (3rd ed.). Austin, TX : Holt, Rinehart and Winston, 1969.

ดังนั้นการจัดการชั้นเรียน จึงเป็นทักษะที่สำคัญของผู้สอนในการจัดการชั้นเรียนเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้เรียนและอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในห้องเรียนได้อย่างมีความสุข โดยที่การดำเนินงานจัดกระบวนการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่นนั้น เป้าหมายของการจัดการชั้นเรียนมุ่งผลประโยชน์ที่จะเกิดกับผู้เรียน (ชนันท์ ธาตุทอง, 2552, หน้า 87) โดยมีเป้าหมาย คือ

2.1 จัดระเบียบชั้นเรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะรักษาวินัย ควบคุมตัวเองได้มากขึ้น เช่น เวลาต้องการสิ่งใด จะอดทนรอได้ แสดงกิริยาโต้ตอบด้วยอารมณ์ที่สมเหตุสมผล ลดปฏิกิริยาตอบโต้ที่รุนแรงลง ลดการกระทำตามใจตนเอง

2.2 พัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะเข้าใจและยอมรับผลการกระทำของตนเอง ผู้เรียนต้องเรียนรู้ว่าถ้าตัวเองกระทำเช่นนั้นแล้ว จะเกิดผลตามมาอย่างไร เช่น การลุกจากที่บ่อย ๆ จะไม่มีงานของตัวเองส่งครู หรือการพูดจาไม่สุภาพ ไม่มีเพื่อนคบหา

2.3 ให้ผู้เรียนมีสมาธิ รับผิดชอบตัวเองตามความสามารถแห่งตน และฟังพาคคนอื่นตามความจำเป็นได้อย่างเหมาะสม ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษอาจมีสิ่งที่ต้องฟังหรือขอให้คนอื่นช่วยเหลือหลายกรณี เช่น เด็กหูตึงอาจจะให้เพื่อนที่อยู่ใกล้บอกสิ่งที่ครูพูดให้ฟัง เป็นต้น

2.4 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนและกระตุ้นความสนใจในการเรียน พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยในการสอนจะมีการมอบหมายงาน ผู้เรียนทำในห้องเรียนจะมีสัมพันธภาพที่ดีของครูและนักเรียน ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

ดังนั้น เป้าหมายการจัดการบรรยากาศทางด้านกายภาพ และการจัดบรรยากาศทางด้านจิตวิทยา ในชั้นเรียนให้อำนวยต่อการเรียนรู้ และเพื่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ

กระบวนการจัดการชั้นเรียนในยุคเปลี่ยนแปลง

1. บรรยากาศที่พึงปรารถนาในชั้นเรียน

ในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนต่างปรารถนาให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น และผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร บรรยากาศในชั้นเรียนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้ความปรารถนานี้เป็นจริง บรรยากาศในชั้นเรียนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการสอน จัดแบ่งได้ 6 ลักษณะ สรุปได้ดังนี้

1.1 บรรยากาศที่ท้าทาย (Challenge) เป็นบรรยากาศที่ครูกระตุ้นให้กำลังนักเรียน

เพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการทำงาน นักเรียนจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและพยายามทำงานให้สำเร็จ

1.2 บรรยากาศที่มีอิสระ (Freedom) เป็นบรรยากาศที่นักเรียนมีโอกาสได้คิด ได้ตัดสินใจ เลือกสิ่งที่มีความหมายและมีคุณค่า รวมถึงโอกาสที่จะทำผิดด้วย โดยปราศจากความกลัวและวิตกกังวล บรรยากาศเช่นนี้จะส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะปฏิบัติกิจกรรมด้วยความตั้งใจโดยไม่รู้สึกรังเกียจ

1.3 บรรยากาศที่มีการยอมรับนับถือ (Respect) เป็นบรรยากาศที่ครูรู้สึกว่านักเรียนเป็นบุคคลสำคัญ มีคุณค่า และสามารถเรียนได้ อันส่งผลให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและเกิดความยอมรับนับถือตนเอง

1.4 บรรยากาศที่มีความอบอุ่น (Warmth) เป็นบรรยากาศทางด้านจิตใจ ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในการเรียน การที่ครูมีความเข้าใจนักเรียน เป็นมิตร ยอมรับให้ความช่วยเหลือ จะทำให้นักเรียนเกิดความอบอุ่น สบายใจ รักครู รักโรงเรียน และรักการมาเรียน

1.5 บรรยากาศแห่งการควบคุม (Control) การควบคุมในที่นี้ หมายถึง การฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัย มิใช่การควบคุม ไม่ให้มีอิสระ ครูต้องมีเทคนิคในการปกครองชั้นเรียนและฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้สิทธิหน้าที่ของตนเองอย่างมีขอบเขต

1.6 บรรยากาศแห่งความสำเร็จ (Success) เป็นบรรยากาศที่ผู้เรียนเกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จในงานที่ทำ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ผู้สอนจึงควรพูดถึงสิ่งที่ผู้เรียนประสบความสำเร็จให้มากกว่า การพูดถึงความล้มเหลว เพราะการที่คนเราคำนิ่งถึง แต่สิ่งที่ล้มเหลว เพราะการที่คนเราคำนิ่งถึงแต่ความล้มเหลวจะมีผลทำให้ความคาดหวังต่ำ ซึ่งไม่ส่งเสริมให้การเรียนรู้ดีขึ้น บรรยากาศทั้ง 6 ลักษณะนี้ มีผลต่อความสำเร็จของผู้สอนและความสำเร็จของผู้เรียนผู้สอนควรสร้างให้เกิดในชั้นเรียน

สรุปว่า บรรยากาศในชั้นเรียนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความสนใจใคร่รู้ใคร่เรียนให้แก่ผู้เรียน ชั้นเรียนที่มีบรรยากาศเต็มไปด้วยความอบอุ่น ความเห็นอกเห็นใจ และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันและกัน ย่อมเป็นแรงจูงใจภายนอกที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรักการเรียน รักการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียน และช่วยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความประพฤติอันดีงามให้แก่ผู้เรียน

2. ลักษณะชั้นเรียนที่ดี

2.1 ด้านความสะอาด ความสะอาดของห้องเรียนเป็นสิ่งแรกที่สามารถสังเกตเห็นได้ง่าย และเป็นสิ่งที่สร้างความประทับใจ ตลอดจนความรู้สึกอยากเป็นส่วนหนึ่งของห้องเรียน ซึ่งบริเวณด้านหน้าห้องประตูทางเข้าควรทำความสะอาดอยู่เสมอ ไม่มีของวางเกะกะ ห้องเรียนควรทำความสะอาด

สม่ำเสมอ จัดวางอุปกรณ์ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่กีดขวางการทำกิจกรรมอื่น ๆ การรักษาความสะอาดในห้องเรียน ผู้สอนสามารถกล่าวสอนผู้เรียนหรือจัดระเบียบวาระในการทำความสะอาด จัดมุมเก็บอุปกรณ์การทำความสะอาดให้เรียบร้อย

2.2 ความปลอดภัย ในห้องเรียนต้องมีความปลอดภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิกฤตการณ์ระหว่างนี้ ที่ทั่วโลกกำลังประสบปัญหารุนแรงในไวรัสโคโรนา 2019 ความปลอดภัยในชั้นเรียนจะต้องเป็นสิ่งที่ผู้สอนและผู้เรียนควรคำนึงให้ความใส่ใจเป็นอย่างยิ่ง ตลอดจนบรรยากาศในห้องเรียนจะต้องมีความปลอดภัย ทั้งในส่วนอุปกรณ์การใช้ทั่วไป ผู้สอนและผู้เรียนควรร่วมกันในการสร้างความปลอดภัยในชั้นเรียนให้เกิดขึ้น

2.3 ถูกสุขอนามัย นอกจากความสะอาดและความปลอดภัยแล้ว ชั้นเรียนควรถูกสุขอนามัยด้วย ชั้นเรียนที่มีสุขอนามัยนั้นจะทำให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยห้องเรียนต้องมีอากาศถ่ายเทดี มีหน้าต่าง มีพื้นที่ว่างเพียงพอ ประตูทางเข้าไม่กีดขวาง สามารถเข้าออกได้ง่าย มีแสงสว่างเพียงพอต่อการทำกิจกรรมในชั้นเรียน

2.4 พื้นที่ในการทำกิจกรรม การจัดพื้นที่ส่งเสริมกิจกรรมในชั้นเรียน มีส่วนช่วยให้การทำการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพมากขึ้น และยังเป็นการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำ การที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้นั้น ผู้สอนจำเป็นต้องจัดประสบการณ์ภาคปฏิบัติให้กับผู้เรียน หรือให้ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมบ้าง การจัดพื้นที่ให้เหมาะสมในการทำกิจกรรมจะทำให้ผู้สอนทำงานง่าย และผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้หลากหลายกว่าการนั่งฟังอย่างเดียว (กิริติ คุวานนท์, 2560, หน้า 17-18)

สรุปได้ว่า ลักษณะชั้นเรียนที่ดีควรมี 1) มีสีสนที่สวยงาม 2) จัดโต๊ะ เก้าอี้ให้เอื้อต่อการเรียนการสอน 3) ให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข 4) จัดประโยชน์ชั้นเรียนให้คุ้มค่า 5) จัดเตรียมชั้นเรียนให้พร้อมต่อการสอน และ 6) สร้างบรรยากาศให้อบอุ่น สร้างความเป็นกันเอง

3. รูปแบบการจัดชั้นเรียน

การจัดชั้นเรียนจัดได้หลายรูปแบบ โดยจัดให้เหมาะสมกับบทเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน จำนวนนักเรียน สภาพแวดล้อมในชั้นเรียน ขนาดของห้องเรียน เป็นต้น ครูควรได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบของการจัดโต๊ะ เก้าอี้ มุมวิชาการ และมุมต่าง ๆ ในห้องเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศของห้องเรียนให้น่าสนใจ การจัดชั้นเรียนถ้าแบ่งตามวิธีการสอนจะได้ 2 แบบ คือ แบบธรรมดาและแบบนวัตกรรม

3.1 ชั้นเรียนแบบธรรมดา เป็นชั้นเรียนที่มีครูเป็นศูนย์กลาง เป็นผู้นำการเรียนรู้ โดยมีผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้จากครู การจัดชั้นเรียนแบบนี้จะมีโต๊ะครูอยู่หน้าชั้นเรียน และมีโต๊ะเรียนวางเรียงกันเป็นแถว โดยหันหน้าเข้าหาครูแสดงดังรูป

3.1.1 ลักษณะการจัดชั้นเรียน การจัดชั้นเรียนแบบธรรมดานี้ โต๊ะเรียนของนักเรียนอาจเป็นโต๊ะเดี่ยวหรือโต๊ะคู่ก็ได้ ผนังห้องเรียนอาจจะมีกระดานป้ายนิเทศ หรือสื่อการสอนเช่น แผนภูมิ รูปภาพ แผนที่ติดไว้ ซึ่งสื่อการสอนเหล่านี้จะไม่เปลี่ยนบ่อยนัก การตกแต่งผนังห้องเรียนจะแตกต่างกันออกไปตามแต่สถานที่ตั้งของโรงเรียน โรงเรียนที่อยู่ในตัวเมืองอาจจะมีการตกแต่งมากกว่าโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลออกไปตามชนบท เพราะหาสื่อการสอนได้ยากกว่า บางห้องเรียนอาจจะมีมุมความสนใจ แต่ก็ไม่ได้ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน

3.1.2 บทบาทของครูและนักเรียน บทบาทของครูและนักเรียนในชั้นเรียนแบบธรรมดานี้ ครูจะเป็นผู้รอบรู้ในด้านต่าง ๆ ใช้วิธีการสอนแบบป้อนความรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยการบรรยาย และอธิบายให้ผู้เรียนฟังอยู่ตลอดเวลา ครูจะเป็นผู้แสดงกิจกรรมต่าง ๆ เอง แม้กระทั่งการทดลองอย่างง่าย ๆ ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้หยิบจับ หรือตะตองสื่อการสอนที่ครูนำมาแสดง ผู้เรียนจึงต้องฟังครู มีโอกาสได้พูด หรือทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อค้นหาคำตอบใด ๆ สื่อการสอนที่ใช้ส่วนมาก ได้แก่ ชอล์ก กระดานดำ และแบบเรียน

3.2 ชั้นเรียนแบบนวัตกรรม เป็นชั้นเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิควิธีการแบบสอนใหม่ๆ เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ แบบโพร์แมท แบบสตอรีไลน์ แบบโครงงาน เป็นต้น ซึ่งทำให้ผู้เรียนจะมีอิสระในการเรียน อาจเรียนเป็นกลุ่ม หรือเป็นรายบุคคล

โดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา การจัดชั้นเรียนจึงมีรูปแบบการจัดโต๊ะเก้าอี้ในลักษณะต่างๆ ไม่จำเป็นต้องเรียงแถวหันหน้าเข้าหาครู เช่น จัดเป็นรูปตัวที ตัวยู วงกลม หรือจัดเป็นกลุ่ม ดังรูป

3.2.1 ลักษณะการจัดชั้นเรียน การจัดชั้นเรียนแบบนวัตกรรมนี้ โต๊ะครูไม่จำเป็นต้องอยู่หน้าชั้น อาจเคลื่อนย้ายไปตามมุมต่าง ๆ การจัดโต๊ะนักเรียนจะเปลี่ยนรูปแบบไปตามลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ส่วนใหญ่นิยมจัดโต๊ะเป็นกลุ่ม เพื่อให้ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน มีการจัดศูนย์สนใจ มีสื่อการสอนในรูปของชุดการสอน หรือเครื่องช่วยสอนต่าง ๆ ไว้ให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง หรือศึกษาร่วมกับเพื่อน มีการตกแต่งผนังห้องและเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับเรื่องที่นักเรียนกำลังเรียน

3.2.2 บทบาทของครูและนักเรียน การจัดชั้นเรียนแบบนี้ครูจะเป็นผู้กำกับและแนะนำนักเรียนเป็นผู้แสดงบทบาท ครูจะพูดน้อยลง ให้นักเรียนได้คิด ได้ถาม ได้แก้ปัญหา และได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง นักเรียนอาจจะเรียนด้วยตนเองจากสื่อประสม เช่น บทเรียนแบบโปรแกรม ชุดการสอน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ครูจะเป็นผู้ให้คำแนะนำ และช่วยเหลือเมื่อจำเป็น ดังนั้น การจัดชั้นเรียนแบบนี้จึงเป็นการจัดชั้นเรียนที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่ต้องการให้ผู้เรียนได้คิดค้นคว้า วิเคราะห์วิจารณ์ และลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน จนสามารถเรียนรู้ได้ตนเอง

บทสรุป

การจัดการชั้นเรียนในยุคการศึกษาที่เปลี่ยนแปลง เป็นการจัดการชั้นเรียนเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมหลายๆ ประเภท เป็นสิ่งเร้าสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียน เป็นสิ่งกระตุ้นให้อยากเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียน ผู้สอนนับเป็นคนที่มีส่วนสำคัญไม่แพ้กัน นั่นคือการสร้างสิ่งแวดล้อมในการเรียนให้หน้าเรียนได้ การจัดห้องเรียนที่มีโต๊ะ เก้าอี้ หรือการจัดที่นั่งให้เหมาะสม

อาจทำให้ผู้สอนควบคุมการสอนยาก เพราะตรวจสอบไม่ทั่วถึง การจัดและตกแต่งชั้นเรียน ควรยึดหลัก 2 ประการ คือ ประการแรก การสร้างความสนใจในการเรียน ประการที่สอง ความมีระเบียบ เพื่อให้เป็นบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กীরติ คุวานนท์. (2560). การจัดการเรียนรู้สู่ผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : นัชชาวัตน์.
- ฉันท ชาติทอง. (2552). การจัดการชั้นเรียน : ห้องเรียนแห่งความสุข = Classroom Management : Happiness Classroom. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวพร ชลารักษ์. (2558). บทบาทของครูกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 พฤษภาคม 2558 – กรกฎาคม 2558.
- ประสาธ อิศรปรีดา. (2549). สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พงษ์พัชรินทร์ พุฒวัฒน์. (2558). เอกสารประกอบการสอน การจัดการชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ศุภิธาน์ รียาพันธ์. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างแบบสัมพันธภาพความผูกพันและการจัดการชั้นเรียนของครูอนุบาล ในกรุงเทพมหานคร. ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2548). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร. (2554). โมดูล 7 ชั้นเรียนของครู...ผู้รู้จัดการ : ชุดฝึกอบรมครู โครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Levin, J. and J.F.Nolan. (2004). Principles of Classroom Management, 4th ed. Boston: Allyn & Bacon.
- Peace Corps. (2002). Classroom Management. Information Collection and Exchange : Washington, DC.